

بررسی رویکردهای نوین نظام ترویج و آموزش تحول گرا در پذیرش بیمه محصولات کشاورزی
(مطالعه موردی: گندم کاران خراسان جنوبی)

Investigating the New Approaches to the Promotion System and Transformational Education in Accepting Crops Insurance. (Case study: Wheat farmers in South Khorasan)

ریحانه ریاحی^۱، محمد ابراهیم مصطفایی^۲

^۱دانشجوی دکتری توسعه کشاورزی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات: riyahi_2004@yahoo.it

^۲فوق لیسانس ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد بیرجند: Ibraheim1986@gmail.com

چکیده

بیمه کشاورزی یکی از تکنولوژیها و رویکردهای نوین نظام ترویج و آموزش تحول گرا است که در جهت کاهش ریسک بخش کشاورزی بسیار مفید عمل نموده است. از آنجایی که در بین محصولات کشاورزی، گندم یکی از محصولات استراتژیک است، کاهش ریسک تولید آن از طریق بیمه محصولات کشاورزی از اهمیت بسیاری برخوردار است. اما با این وجود پذیرش بیمه گندم از سوی کشاورزان با مشکلاتی روبروست. فعالیت در بخش کشاورزی، در مقایسه با دیگر بخشهای مختلف اقتصادی، به علت شرایط خاص حاکم بر آن، همواره با ریسک و نبود قطعیت همراه است. این پژوهش با هدف کلی بررسی رویکردهای نوین نظام ترویج و ارزیابی تأثیر مخاطره های طبیعی بر پذیرش بیمه گندم در بین کشاورزان استان خراسان جنوبی انجام گرفت. در این پژوهش با استفاده از رگرسیون لجستیک مشخص شد که پنج متغیر شامل میزان خسارت تگرگ، میزان خسارت سرما، میزان خسارت خشکسالی، میزان خسارت بارانهای شدید و سابقه کاشت گندم بیشترین تأثیر معنی دار را در پذیرش بیمه گندم داشته است. با استفاده از تحلیل عاملی نیز موانع پذیرش بیمه گندم در ۷ عامل خلاصه شدند که این عوامل عبارتند از: مشکلات آموزشی و اطلاع رسانی، مشکلات اعتقادی و کارشناسی، مشکلات مربوط به جبران نامناسب خسارتهای، مشکلات اداری، مشکلات اقتصادی، مشکلات مربوط به تجربیات قبلی و امکانات موجود و در نهایت مشکلات قانونی که در روند پذیرش بیمه سد راه کشاورزان قرار می گیرند.

کلید واژه ها: نظام ترویج و آموزش تحول گرا، گندم کاران خراسان جنوبی، بیمه محصولات کشاورزی

Abstract

Agricultural insurance is one of the new technologies and approaches of the transitional education and promotion system that has worked very well to reduce the risk of agricultural sector. Since wheat is one of the strategic products among agricultural products, Reducing the risk of its production through insurance of agricultural products is very important. However, the acceptance of wheat insurance by farmers faces some problems. Activities in the agricultural sector, Compared to other sectors of the economy, due to the special circumstances governing it, there is always a risk and lack of certainty. This research was conducted with the general purpose of investigating the new approaches of the system for promoting and evaluating the effects of natural hazards on the acceptance of wheat insurance among farmers in South Khorasan Province. In this research, using logistic regression, five variables including hail damages, cold damages, drought damage, severe rain damage and wheat planting history had the most significant effect on acceptance of wheat insurance. Using factor analysis, barriers to acceptance of wheat insurance were summarized in seven factors, which include: Problems of education and information, problems of belief and expertise, problems of inadequate compensation of damages, administrative problems, economic problems, problems with previous

experiences and existing facilities, and ultimately legal problems that are in the process of acceptance of the insurance of the barrier of the farmers.

Keyword: Transformational Promotion and Education, South Khorasan Wheat men, Agricultural Insurance.

مقدمه

یکی از این شرایط که به عنوان نوعی تنگنا و چالش بنیادی و مهم، دستیابی به هدف های توسعه کشاورزی و روستایی را دشوار می سازد، «متغیرهای نا امن کننده طبیعی» می باشند. (Baker, E.j, 2011). در بین محصولات مختلف کشاورزی، گندم به عنوان مهمترین محصول استراتژیک زراعی کشور محسوب می شود. (یعقوبی و همکاران، ۱۳۸۶). بر طبق آمار ارائه شده توسط مرکز آمار ایران، افراد ساکن در خاورمیانه و خاور نزدیک در حدود ۷۰ درصد از پروتئین مورد نیاز خود را از گندم به دست می آورند. از طرف دیگر تقریباً نیمی از اراضی مزروعی کشور، زیر کشت گندم است که دو سوم آن شامل گندم دیم و یک سوم باقیمانده، زیر کشت گندم آبی است. بیمه کشاورزی نمونه ای تکنولوژی و رویکردی نوین است که برای پاسخگویی به نیازهای کشاورزان خرده پا و کاهش ریسک گریزی زارعین ایجاد شده است. (Hazell, 2012).

نیل به هدف تحول در همه گیر شدن بیمه گندم، نیازمند شناسایی و بررسی وضعیت مخاطره های طبیعی، عوامل مؤثر در پذیرش بیمه این محصول و موانع پذیرش آن از سوی کشاورزان و نیز بررسی دیدگاهها و نظرات کشاورزان نسبت به این طرح می باشد، زیرا از این طریق، ضمن بررسی ترکیب و میزان تأثیر عواملی که در پذیرش بیمه از سوی کشاورزان تأثیر داشته و نیز عواملی که مانع پذیرش بیمه از سوی سایر کشاورزان بوده اند، می توان راهکارهایی برای رفع موانع و تقویت نقاط مثبت در این زمینه جهت تشویق و ترقیب کشاورزان به پذیرش این طرح دست یافت و زمینه مناسبی را برای برنامه ریزی صحیح تر جهت جلب مشارکت کشاورزان فراهم آورد. (غلامرضایی و شریف زاده، ۱۳۸۴).

مواد و روشها

پژوهش حاضر از جنبه هدف، کاربردی است و از جنبه جمع آوری اطلاعات از نوع تحقیقات توصیفی است. از این جهت توصیفی است که به منظور توضیح سیستماتیک، عینی و دقیق وقایع و خصوصیات جامعه مورد نظر صورت می گیرد. از میان تحقیقاتی توصیفی نیز این پژوهش از روش همبستگی استفاده کرده است. (سرمد و همکاران، ۱۳۸۰).

جدول ۱- متغیرهای مستقل تحقیق و مقیاس هر کدام

ردیف	نام عامل	نام متغیر	مقیاس
۱	ویژگی های فردی، اقتصادی و اجتماعی	سن	نسبی
۲		جنس	اسمی
۳		تحصیلات	ترتیبی
۴		همکاری یا عدم همکاری با ترویج به عنوان مددکار	اسمی
۵		سابقه همکاری با ترویج به عنوان مددکار	نسبی
۶		عضویت در تشکل های روستایی	اسمی
۷		وسعت کل اراضی آبی	نسبی
۸		وسعت کل اراضی دیم	نسبی
۹		سطح زیر کشت گندم آبی	نسبی
۱۰		سطح زیر کشت گندم دیم	نسبی
۱۱		سابقه کشت گندم	نسبی
۱۲		میزان عملکرد گندم در سال ۹۷-۹۶	نسبی

نسبی	میزان درآمد سالیانه از کار کشاورزی	سابقه خطر در مزرعه	۱۳
نسبی	میزان درآمد سالیانه از فعالیت های غیر کشاورزی		۱۴
اسمی	وجود یا عدم خسارت از جانب بلاای طبیعی		۱۵
نسبی	تعداد خطرات اتفاق افتاده (شامل ۱۱ متغیر)		۱۶
نسبی	میزان خسارت از هر کدام از بلاای طبیعی (شامل ۱۱ متغیر)		۱۷
اسمی	پیش بینی حادث شدن خطر در سال آینده		۱۸
اسمی	پیش بینی وقوع هر کدام از مخاطرات در سال آینده (۱۱ متغیر)		۱۹
اسمی	سابقه بیمه در سه سال گذشته (شامل ۳ متغیر)		۲۰
اسمی	سابقه بیمه در مقابل هر کدام از مخاطرات (شامل ۱۱ متغیر)		۲۱
نسبی	میزان غرامت دریافتی به ازای هر کدام از مخاطرات (۱۱ متغیر)		۲۲
ترتیبی	میزان جبران خسارت توسط غرامت دریافتی	سابقه بیمه ای	۲۳
ترتیبی	میزان مناسب بودن حق بیمه		۲۴
اسمی	بیمه گندم در سال جاری		۲۵
ترتیبی	دیدگاه نسبت به مخاطرات طبیعی و بیمه کشاورزی (شامل ۲۰ متغیر)		۲۶
ترتیبی	ارتباط بین تجربه خطر و پذیرش بیمه (شامل ۱۰ متغیر)		۲۷
ترتیبی	موانع و مشکلات (شامل ۲۰ متغیر)		۲۸

جامعه آماری:

جامعه آماری این تحقیق شامل گندمکاران استان خراسان جنوبی است که تعداد آنها در سال ۱۳۹۶ بر اساس آمار اخذ شده از سازمان جهاد کشاورزی استان خراسان جنوبی، ۷۷۱۳۱ نفر می باشد.

با توجه به خصوصیات پژوهش حاضر، از روش نمونه گیری طبقه ای متناسب استفاده گردید. در این روش واحد های جامعه مورد مطالعه در طبقه هایی که از نظر صفت متغیر همگن تر هستند، گروه بندی می شوند، تا تغییرات آنها در درون گروه ها کمتر شود. پس از آن از هر یک از طبقه ها تعدادی نمونه انتخاب می شود. در این تحقیق بر اساس تعداد گندمکاران، شهرستانهای استان به سه طبقه تقسیم شدند و سپس از هر طبقه یک شهرستان مورد مطالعه قرار گرفت. جهت تعیین حجم نمونه، تعداد ۳۰ پرسشنامه پیش آزمون شد و انحراف معیار متغیر وابسته تحقیق اندازه گیری شد. براساس فرمول کوکران، تعداد نمونه مناسب برای این تحقیق ۱۵۸ نفر بدست آمد که برای جمع آوری اطلاعات، در نهایت ۲۰۰ پرسشنامه متناسب با تعداد گندمکاران هر شهرستان توزیع گردید. تعداد گندمکاران هر شهرستان و تعداد نمونه انتخاب شده در جدول زیر آمده است:

جدول ۲- تعداد گندمکاران استان خراسان جنوبی به تفکیک شهرستان

ردیف	طبقه	شهرستان	تعداد گندمکاران	شهرستان انتخابی	تعداد نمونه انتخاب شده
۱	بیشتر از ۱۵۰۰۰	بیرجند	۱۷۸۶۲	بیرجند	۹۷
		قاینات	۱۹۶۸۹		
۳	۱۰۰۰۱ تا ۱۵۰۰۰	درمیان	۱۳۷۶۷	سرایان	۶۳
		سرایان	۱۰۷۲۶		
۵	کمتر از ۱۰۰۰۰	نهبندان	۴۵۵۸	سریشه	۴۰
۶		سریشه	۴۲۸۳		
۷		بشروییه	۳۵۲۴		
۸		فردوس	۲۷۲۲		
	جمع		۷۷۱۳۱	-	۲۰۰

نتایج و بحث:

نتایج بدست آمده از تحقیق نشان داد که کشاورزان پاسخگو با میانگین سنی ۴۴/۱۸ سال، میانسال محسوب می شوند. کمترین سن در بین پاسخگویان ۱۷ سال و بیشترین سن ۷۸ سال می باشد. در بین پذیرندگان بیمه گندم، بیشترین فراوانی (۷۰ نفر) مربوط به طبقه ۳۱ تا ۴۰ سال می باشد.

جدول ۳- توزیع فراوانی پذیرندگان بیمه بر حسب سن

سن	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
کمتر از ۳۰ سال	۱۵	۱۰/۹	۱۰/۹
۳۱ - ۴۰ سال	۷۰	۵۰/۷	۶۱/۶
۴۱ - ۵۰ سال	۴۴	۳۱/۹	۹۳/۵
۵۱ - ۶۰ سال	۸	۵/۸	۹۹/۳
بالتر از ۶۰ سال	۱	۰/۷	۱۰۰
جمع	۱۳۸	۱۰۰	-

جدول ۳- توزیع فراوانی پذیرندگان بیمه بر حسب سن

سن	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
کمتر از ۳۰ سال	۵	۸/۱	۸/۱
۳۱ - ۴۰ سال	۳۲	۵۱/۶	۵۹/۷
۴۱ - ۵۰ سال	۲۰	۳۲/۳	۹۱/۹
۵۱ - ۶۰ سال	۵	۸/۱	۱۰۰
جمع	۶۲	۱۰۰	-

یافته های پژوهش حکایت از آن دارد که از لحاظ جنسیت ۱۹۰ نفر (۹۵ درصد) از پاسخگویان را مردان تشکیل می دهند و تنها ۱۰ نفر (۵ درصد) از آنان زن می باشند. این آمار در دو گروه پذیرنده و غیر پذیرنده نیز همخوانی دارد. یعنی هم در گروه پذیرندگان و هم در گروه نپذیرندگان، بیشترین فراوانی مربوط به مردان است. از نظر میزان تحصیلات، در بین پذیرندگان بیمه اکثر افراد (۲۹/۷ درصد) دارای سواد خواندن و نوشتن هستند. اما در بین کسانی که بیمه گندم را نپذیرفته اند، بیشتر افراد (۲۵/۸ درصد) دارای سواد ابتدایی هستند. بر طبق اطلاعات بدست آمده، بیشتر پاسخگویان (۷۶ درصد) مددکار ترویج نبوده اند و فقط ۲۴ درصد سابقه فعالیت بعنوان مددکار ترویجی را داشته اند. از بین کسانی که سابقه همکاری با جهادکشاورزی به عنوان مددکار ترویجی را داشته اند، اکثر افراد بین ۱ تا ۲ سال سابقه فعالیت داشته اند. میانگین همکاری پاسخگویان ۶/۶۱ سال بوده است. کمترین سابقه فعالیت یک سال و بیشترین آن ۳۰ سال می باشد.

بر مبنای یافته های تحقیق اکثر پاسخگویان (۶۶/۵ درصد) عضو یکی از تشکلهای روستایی یا کشاورزی بوده اند.

جدول ۴- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب عضویت در تشکلها

پذیرندگان بیمه			پذیرندگان بیمه			عضویت در تشکل‌ها
درصد معتبر	درصد	فراوانی	درصد معتبر	درصد	فراوانی	
۶۱/۳	۶۱/۳	۳۸	۶۸/۹	۶۵/۹	۹۱	عضو
۳۸/۷	۳۸/۷	۲۴	۳۱/۱	۲۹/۷	۴۱	غیر عضو
-	-	-	۱۰۰	۴/۳	۶	بدون پاسخ
۱۰۰	۱۰۰	۶۲	-	۱۰۰	۱۳۸	جمع

اکثر کشاورزان نمونه بررسی شده، کمتر از ۵ هکتار زمین آبی داشته اند. میانگین میزان زمینهای آبی آنان ۹/۳۲ هکتار و انحراف معیار پاسخ کشاورزان ۱۵/۸۰۹ بوده است. کمترین میزان زمین آبی، نیم هکتار و بیشترین آن ۱۷۰ هکتار است. در مورد میزان زمینهای دیم نیز می توان گفت که اکثر پاسخگویان (حدود ۷۴ درصد) کمتر از یک هکتار زمین دیم داشته اند. میانگین زمینهای دیم پاسخگویان حدود ۲ هکتار و انحراف معیار پاسخها حدود ۵ است. کمترین میزان زمین دیم، صفر و بیشترین آن ۳۰ هکتار است. اکثر پاسخگویان بین ۱۰ تا ۲۰ سال سابقه کشت گندم دارند. میانگین سابقه کشت گندم حدود ۱۸/۵ سال و انحراف معیار پاسخها ۱۱/۲۰۹ است. کمترین سابقه کاشت ۲ سال و بیشترین آن ۶۰ سال است.

جدول ۵- توزیع فراوانی پذیرندگان بیمه بر حسب سابقه کشت گندم

سابقه کشت گندم (سال)	فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی
کمتر از ۱۰	۴۷	۳۴/۱	۳۴/۸	۳۴/۸
۱۰ تا ۲۰	۵۳	۳۸/۴	۳۹/۳	۷۴/۱
۲۰/۵ تا ۳۰	۲۳	۱۶/۷	۱۷	۹۱/۱
بیشتر از ۳۰	۱۲	۸/۷	۸/۹	۱۰۰
بدون پاسخ	۳	۲/۲	-	-
جمع	۱۳۸	۱۰۰	۱۰۰	-

نتایج بدست آمده از تحقیق نشان می دهد که اکثر پاسخگویان بیشتر از ۳ میلیون تومان در سال از فعالیت های کشاورزی خود درآمد داشته اند. میانگین درآمد حاصل از فعالیت های کشاورزی پاسخگویان حدود ۲۸۰۰۰۰۰ تومان بوده است. کمترین درآمدی که به آن اشاره شده، صفر و بیشترین آن ۲۰ میلیون تومان است.

از پاسخگویان خواسته شد که وقوع یا عدم وقوع خطر در سال آینده را پیش بینی کنند که اکثر (۷۹/۵ درصد) آنها ابراز کرده اند در سال آینده نیز خطری از جانب بلایای طبیعی محصول آنها را تهدید می کند. ۱۷/۵ درصد در این مورد اظهار بی اطلاعی کرده اند و فقط ۳ درصد گفته اند که هیچ خطری محصول گندم آنها را تهدید نخواهد کرد

جدول ۶- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب پیش بینی خطر در سال آینده

پیش بینی خطر		پذیرنده بیمه		پذیرنده بیمه	
فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد

۷۵/۸	۴۷	۸۱/۲	۱۱۲	بلی
۸/۱	۵	۰/۷	۱	خیر
۱۶/۱	۱۰	۱۸/۱	۲۵	نمی دانم
۱۰۰	۶۲	۱۰۰	۱۳۸	جمع

نتایج تجزیه و تحلیل آزمون t نشان می دهد که بین کشاورزانی که بیمه گندم را پذیرفته اند و کسانی که نپذیرفته اند از نظر درآمد حاصل از فعالیت های کشاورزی در سطح پنج درصد اختلاف معنی داری وجود دارد. همچنین بین کشاورزانی که بیمه گندم را پذیرفته اند و کسانی که نپذیرفته اند از نظر سن، سابقه مددکاری ترویج، وسعت اراضی آبی، وسعت اراضی دیم، سطح زیر کشت آبی، سطح زیر کشت دیم، سابقه کاشت گندم، عملکرد و درآمد حاصل از فعالیت های غیر کشاورزی تفاوت معنی داری وجود ندارد

جدول ۷- نتایج آزمون t برای مقایسه میانگین های دو گروه از نظر متغیرهای وابسته

متغیر گروه بندی	گروهها	میانگین	انحراف معیار	متغیر وابسته	مقدار t	Sig
پذیرش بیمه	بیمه شده	۴۳/۹۹	۱۰/۸۵	سن	-۰/۳۷۱	۰/۷۱۱
	بیمه نشده	۴۴/۶۱	۱۱/۵۲			

جدول ۸- نتایج آزمون من ویتنی برای مقایسه میانگین های دو گروه از نظر متغیرهای وابسته

متغیر گروه بندی	گروهها	فراوانی	میانگین رتبه ای	متغیر وابسته	U	Z	Sig
پذیرش بیمه	پذیرنده	۱۳۸	۱۰۱/۱۴	نگرش نسبت به بیمه و مخاطرات طبیعی	۴۱۸۹/۵۰۰	-۰/۲۳۶	۰/۸۱۴
	نپذیرنده	۶۲	۹۹/۰۷				

همانطور که از نتایج آزمون بر می آید، تفاوت معنی داری در سطح ۰/۰۱ بین دو گروه پذیرنده و نپذیرنده از نظر نگرش نسبت به ارتباط تجربه خطر و پذیرش بیمه وجود دارد.

نتیجه گیری

نتایج آمار توصیفی نشان می دهد که اکثر پاسخگویان خرده مالک هستند (اکثر آنها کمتر از ۵ هکتار زمین آبی داشته اند)، اختلاف بین درآمد کشاورزان نمونه بسیار زیاد و بیشتر درآمدهای روستاییان حاصل از فعالیت های کشاورزی بوده است (میانگین درآمدهای حاصل از فعالیت های کشاورزی حدود ۲۸۰۰۰۰۰ تومان در سال و میانگین درآمد حاصل از فعالیتهای غیر کشاورزی حدود ۱۲۰۰۰۰۰ تومان در سال). با توجه به این موارد و اینکه کار کشاورزی شغل بسیار پر مخاطره ای است، لزوم استفاده و کاربرد بیمه محصولات کشاورزی بیشتر مشخص می شود.

با توجه به نتایج بدست آمده، در سال زراعی ۹۷-۱۳۹۶ حدود ۵۲ درصد از پاسخگویان مزارع گندم خود را بیمه کرده اند، ولی این میزان در سال زراعی جاری (سال زراعی ۹۸-۱۳۹۷) به ۸۸/۵ درصد رسیده است. علت اینکه پذیرش بیمه گندم در سال جاری به طور چشمگیری در بین پاسخگویان نمونه افزایش داشته است را شاید بتوان اینگونه توجیه نمود که با توجه به وقوع سرمای غیر منتظره در سال زراعی ۹۷-۱۳۹۶ که آسیب زیادی به محصول گندم وارد نمود (به طور میانگین حدود ۶۰۵ هزار تومان در هکتار، در بین مزارع پاسخگویان نمونه مورد مطالعه)، اولاً اکثر پاسخگویان وقوع سرما را برای سال جاری (سال زراعی ۹۸-۱۳۹۷) پیش بینی نموده اند (۸۶/۲ درصد از پاسخگویان)، و ثانیاً به همین دلیل نیز اقدام به بیمه نمودن محصول خود کرده اند تا بتوانند گوشه ای از خسارات وارده احتمالی را جبران نمایند.

با توجه به نتایج بدست آمده از آمار توصیفی، بیشترین میزان خسارتهای وارد شده به مزارع گندم در طول سه سال گذشته به ترتیب مربوط به خشکسالی (خسارت ۴۱/۵ درصدی به مزارع)، سرما (خسارت ۲۳ درصدی به مزارع) و یخبندان (خسارت ۲۰ درصدی به مزارع) بوده است. همچنین کشاورزان پیش بینی کرده اند که در سال زراعی آینده احتمال بروز همین سه مخاطره بیشتر از سایر بلاهاست (به ترتیب ۸۸/۱ درصد، ۸۶/۲ درصد، و ۵۵/۳ درصد). از طرفی خطراتی که در بیمه نامه های کشاورزان بیشتر تحت پوشش بیمه قرار گرفته اند نیز نشان می دهند که همین سه مخاطره (سرما، خشکسالی و یخبندان) بیشتر از سایر مخاطرات تحت پوشش بیمه بوده اند. این عوامل نیز می تواند دلیلی بر وجود رابطه بین تجربه خطر در سالهای گذشته و پذیرش بیمه باشد. نتایج آمار توصیفی نشان می دهد که حدود نیمی از پاسخگویان احتمال بروز «آفات و بیماریها» را در سال آینده زراعی پیش بینی کرده اند ولی فقط حدود ۵ درصد از بیمه نامه ها این مخاطره طبیعی را تحت پوشش خود قرار داده اند و اکثر بیمه نامه های گندم، خسارات ناشی از آفات و بیماریها را شامل نمی شوند.

با توجه به نتایج آمار توصیفی، مشخص می شود که ۸۸/۱ درصد از پاسخگویان «وقوع خطر خشکسالی»، ۸۶/۲ درصد «وقوع خطر سرما»، ۵۵/۳ درصد «وقوع خطر یخبندان»، ۳۷/۱ درصد «وقوع خطر تگرگ» و ۲۳/۹ درصد از آنان «وقوع خطر بارانهای شدید» را پیش بینی کرده و این خطرات را تهدیدی جدی برای محصول خود برشمرده اند و همچنین، با توجه به این که میان سه متغیر اولی با پذیرش بیمه محصولات کشاورزی در سطح ۱ درصد و بین دو متغیر «پیش بینی وقوع خطر تگرگ و خطر بارانهای شدید» با متغیر وابسته در سطح ۵ درصد، همبستگی مثبت و معنی داری وجود دارد. بنابراین میتوان گفت به منظور استفاده بیشتر از نتایج تحقیق، بطور خلاصه رویکردهای تحول گرا و موثر در پذیرش بیمه محصولات کشاورزی شامل:

- با توجه به اینکه ارزیابی از میزان مناسب بودن حق بیمه با پذیرش بیمه رابطه معنی داری دارد، صندوق بیمه محصولات کشاورزی باید با انجام تمهیدات مناسب سعی نماید میزان حق بیمه را کاهش دهد یا حداقل میزان حق بیمه را برای مناطق مختلف با توجه به درآمد کشاورزان منطقه، متفاوت در نظر بگیرد تا به این وسیله کشاورزان تمایل بیشتری به پذیرش بیمه پیدا نمایند.

- با توجه به اینکه یکی از عوامل استخراج شده از نتایج تحلیل عاملی، عامل آموزش و اطلاع رسانی است پیشنهاد می شود که اولاً صندوق بیمه محصولات کشاورزی در زمینه اطلاع رسانی و آگاه سازی روستاییان و کشاورزان فعالیت بیشتری نماید و ثانیاً ترویج و آموزش کشاورزی به برگزاری کلاسهای آموزشی در زمینه آشنایی با بیمه محصولات کشاورزی و بالاخص بیمه گندم همت گمارد تا کشاورزان با کارکردها و مزایای بیمه محصولات کشاورزی آشنا شوند و تصمیم گیری صحیح در جهت پذیرش بیمه گندم برای آنها آسان تر گردد. مشکلاتی مثل اعتقاد نداشتن به بیمه و مواردی از این قبیل نیز بایستی از طریق آموزش و ترویج حل شوند. اما مشکلات مربوط به کارشناسی ناصحیح میزان خسارت وارده به مزارع، توجه بیشتر صندوق بیمه در گزینش و آموزش کارشناسان خود را می طلبد. مشکلات مربوط به جبران نامناسب خسارتهای وارده نیز به صندوق بیمه بر می گردد. صندوق بیمه باید اولاً در میزان غرامتهای پرداختی خود تجدید نظر نماید چون به نظر می رسد که این میزان بسیار پایین است و ثانیاً غرامتها را به موقع به کشاورزان خسارت دیده پرداخت نماید. در مورد مشکلات اداری نیز صندوق بیمه باید تلاش نماید تا همکاری بیشتری با گندمکاران نماید و از جنبه های مختلف با

انعطاف بیشتری نسبت به کشاورزان برخوردار نماید. همچنین صندوق بیمه محصولات کشاورزی باید تعداد کارشناسان خود را افزایش دهد تا کارهای مربوطه سریعتر انجام شود و نیز در مورد مقررات بیمه با همکاری دولت بازنگری های لازم صورت بگیرد تا تمام مخاطرات طبیعی که در یک منطقه حادث می شوند، تحت پوشش بیمه قرار گیرند.

- برای ترویج و توسعه فرهنگ بیمه، لازم است، دانش کشاورزان از راه ارتباط بهتر و بیشتر با کارگزاران بیمه افزایش یابد.
- یکی از عوامل تاثیر گذار بر پذیرش بیمه محصولات کشاورزی، سابقه خطر در مزارع است. از این رو شناسایی انواع خطر و تاثیر هر یک از آنها بر محصولات و زیر پوشش بیمه قرار دادن آنها، می تواند در افزایش پذیرش بیمه محصول گندم مؤثر باشد. به طور مثال با وجود اینکه حدود نیمی از کشاورزان احتمال بروز بیماریها و آفات را در سالهای آتی پیش بینی می کنند، فقط ۵ درصد بیمه نامه ها، این خطر را تحت پوشش قرار می دهند که در این زمینه پیشنهاد می شود در مورد تحت پوشش قرار دادن این مخاطره توسط بیمه، تمهیداتی از جانب صندوق بیمه محصولات کشاورزی انجام پذیرد تا خسارتهای وارد شده به کشاورزان جبران گردد.

- با توجه به اینکه مخاطرات خشکسالی، سرما، یخبندان، تگرگ و بارانهای شدید در منطقه جزء مخاطرات مهم که خسارت زیادی به محصول گندم وارد می کنند، می باشند، بنابراین، در زمینه خطرهای زیر پوشش بیمه پیشنهاد می شود که در منطقه مورد مطالعه، بازنگری و بهینه سازی درباره بیمه محصولات کشاورزی انجام گیرد و از متغیرهای پیشگفته، به عنوان اولویت های مهم و ردیف اول خطرهای زیر پوشش بیمه محصولات کشاورزی استفاده شود.

- زمینه های مناسب برای مشارکت کشاورزان و همکاری آنها با کارشناسان در راستای ارزیابی خسارت و تعیین غرامت فراهم شود.
- ساز و کارهای مناسب برای ارزیابی خسارت و تعیین میزان غرامت به کار رود. در این باره، تعیین معیارهای سنجش خسارت و استفاده از کارشناسان متخصص در رشته زراعت، از عوامل اصلی به شمار می رود.

- حمایت دولت از راه افزایش قیمت تضمینی محصولات کشاورزی و استفاده موثر از ساز و کارهای عملی می تواند انگیزه کشاورزان را برای پذیرش بیشتر بیمه فراهم سازد.

- توصیه می شود پرداخت غرامت، تنها به خسارت های واقعی وارد آمده به محصول اختصاص یابد تا فرهنگ استفاده از بیمه، به طور واقعی در جامعه روستایی، نهادینه شود

مراجع:

۱. سرمد، زهره. عباس بازرگان و حجازی (۱۳۸۰). «روش های تحقیق در علوم رفتاری». تهران، موسسه انتشارات آگاه.
۲. یعقوبی، ابوالحسن. محمد چیذری و سعید فعلی (۱۳۸۶). مخاطره های کشت گندم و نقش بیمه از دیدگاه گندمکاران؛ مطالعه موردی شهرستان نفرش. فصلنامه بیمه و کشاورزی، سال چهارم، شماره ۱۳ و ۱۴.
- ۳- غلامرضایی، سعید و ابوالقاسم شریف زاده (۱۳۸۴). «بررسی امکان و چگونگی مشارکت شوراهای روستایی در توسعه بیمه از دیدگاه کارشناسان صندوق بیمه محصولات کشاورزی». فصلنامه بیمه و کشاورزی شماره ۷.

4-Baker, E.J (2011). "Demand for rainfall insurance in the semi-arid tropic in India". Resource management program. 101.

5-Hazell, P.B.R (2012). "The appropriate of agricultural insurance in developing contries". Journal of international development, 4.

6-Smith, V & A. E. Bouquet, (1996), "The demand for multiple periol insurance: Evidence from Montana farmers", A. j. Agri. Econ, pp: 189-201.

7-Nyambane, G.O. Gerald (2005). "The dynamics if agricultural insurance and consumption smoothing". A dissertation in partial fulfillment of the requirements for the degree of doctor of philosophy. Michigan State university, Department of agricultural economics.

8-Ahsan, S.M, A. Ali and N. Kurian (1982). Toward a theory of agricultural insurance. American journal of agricultural economics. 64

9-Goodwin, B.K. (1993). " American analysis of the demand for multiple peril crop insurance". American journal of agricultural economics, vol 75: 425-434

10-Hardaker. J.B, R.B.M.Huirne & j.R. Anderson, (2004), Coping with Risk in Agriculture. CAB International, New York: 17-37.

